

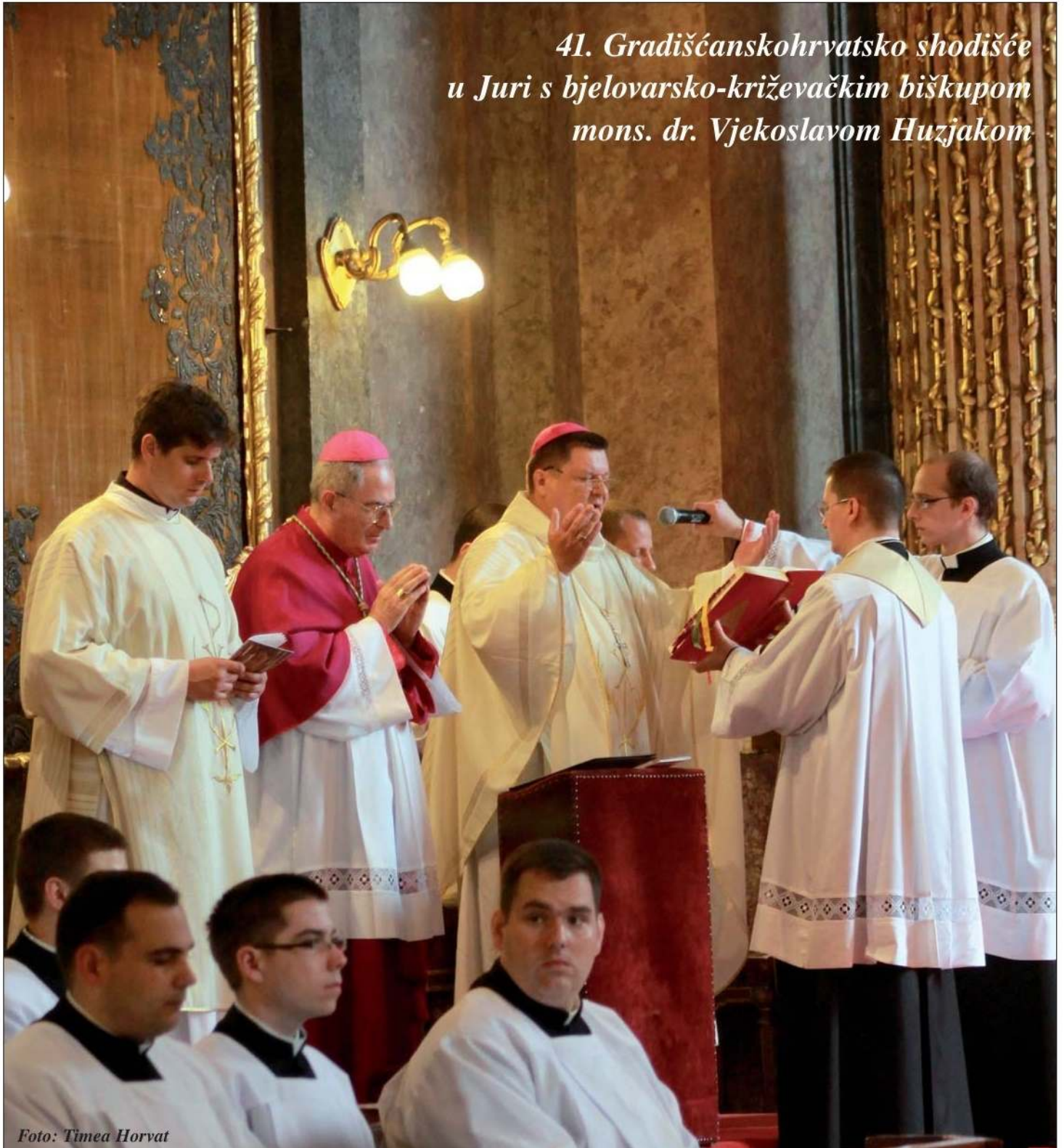
HRVATSKI glasnik

Godina XXIII, broj 19

16. svibnja 2013.

cijena 200 Ft

*41. Gradišćansko-hrvatsko shodišće
u Juri s bjelovarsko-križevačkim biskupom
mons. dr. Vjekoslavom Huzjakom*

Komentar

Stojimo, čekamo, ali nas više ne biva

Stojimo, čekamo, ali nas više ne biva. Kvoruma nema. Nismo niti očekivali da će nas biti 500–600, ali zasigurno znatno više od 51 (48 pojedinačnih članova i 3 predstavnika udruga), koliko nas se okupilo 11. svibnja u Baji na godišnjoj skupštini Saveza Hrvata. Sukladno Statutu krovne udruge Hrvata u Mađarskoj, nakon pola sata skupština se ponovno saziva i započinje s radom, ali se ne možemo oteti dojmu da nas je trebalo biti mnogo, mnogo više. Pitamo se, zar smo toliko zainteresirani za društveni, za javni život naše hrvatske zajednice? Prema imeniku, Bačka je zastupljena s 9, Baranja s 11, Peštanska regija s 9, Podravina sa 16, Zala s 3 člana, a iz Gradišća nitko nije došao.

Skupština odrađuje svoje zakonske obveze, prihvaća godišnja izvješća o radu i financijama za 2012. godinu, i plan financija za 2013. godinu, ali na površinu izviru stari problemi. Nakon prošlogodišnjeg Kongresa Saveza Hrvata u Mađarskoj, kada su prihvaćanjem novoga Statuta postavljeni temelji za budućnost, u rad krovne hrvatske udruge napokon se uključuje Zalska regija, ali Gradišće opet nije zastupljeno. Suočavamo se i s činjenicom da je nakon početnog poleta i izborne godine opao moral uplaćivanja članarine, koja je splasnula na pola. Nadolazeći izbori opet pokreću maštu, načinju se iste teme, stare nedorečenosti. Skupština povjerava Predsjedništvo da do iduće skupštine, još prije izbora za narodnosne samouprave 2014. godine, izradi kriterije za postavljanje kandidata na mjesnoj, županijskoj i državnoj razini. Uistinu, posao je odraden, ali je dojam da su očekivanja ostala neispunjena. Javni poziv na godišnju skupštinu, umjesto pojedinačnog, pokazao se velikim propustom jer ostavio mogućnost za razne opravdane, i neopravdane primjedbe. Osim toga ponovno izostaje rasprava o bitnome, a to je, kako obnoviti društveni život, kako angažirati članstvo i kako pronaći putove za budućnost. Vremena se mijenjaju, ljudi se mijenjaju, pa i izazovi. Postavlja se pitanje, možemo li odgovoriti na izazove našega vremena. Konačno, možemo li vratiti vjeru u bolju budućnost kada je naš društveni život posljednjih desetljeća prilično umrtvljen, a nezainteresiranost, čini se, nikada veća.

S pravom negoduju oni koji ističu da nisu pozvani. No isto tako ne možemo zaobići ni činjenicu da je skupštini Saveza Hrvata u Mađarskoj nazočilo možda 8 ili 9 od ukupno 29 članova Skupštine Hrvatske državne samouprave, koji su u „parlament Hrvata u Mađarskoj” izabrani u bojama Saveza Hrvata. Njihov izostanak ne može opravdati ni činjenica da im nije osobno dostavljen poziv. O godišnjoj skupštini obaviješteni su na posljednjoj skupštini HDS-a, održanoj prije dvadesetak dana, 20. travnja u Budimpešti. Možda nisu čuli, možda su zaboravili. Ako su pak znali, ali se nisu slagali s načinom sazivanja godišnje skupštine, zašto nisu zahtijevali da se ona odgodi i sazove sukladno odredbama Statuta. U svakom slučaju, začuđuje ovakva nezainteresiranost i ravnodušnost. Naravno, to ne opravdava propust Savezova Predsjedništva koje se, kako smo čuli, u znaku štednje odlučilo za javni poziv putem hrvatskih medija u Mađarskoj. Najgore je od svega što je učinjen propust kojim je, unatoč svim opravdanjima, narušen ugled krovne civilne udruge Hrvata u Mađarskoj.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjedan”

Nazočila sam radionici koju su organizatori nazvali narodnosno-etnički podaci popisa stanovništva 2011. godine. U svjetlu onoga što se čulo, uz brojke Državnoga statističkog ureda mogu se napisati mnogobrojni osvrti, mišljenja, komentari, kolumne, analize, mogu se zauzeti stavovi i formirati dijelovi politike vlastite narodnosne zajednice, izraditi strategije bar za nadolazećih deset godina. Ukazao je na to i nadležni državni tajnik, a i neki, ne svi, od govornika koji su progovorili toga

ke. Za očekivati bi bilo kako broj djece pripadnika hrvatske narodnosti (s obzirom na strukturu postavljenih pitanja i mogućnosti odgovora) ispod 14 godina bude znatno veći. Iščitavam kako po popisu stanovništva iz 2011. pripadnika hrvatske narodnosti u Mađarskoj ispod 14 godina ima 2198 (još uvijek malo), od čega 1108 dječaka i 1090 djevojčica. U svjetlu tih brojaka nekako mi se čini kako je što hitnije najvišem političkom tijelu Hrvata u Mađarskoj zadatak izrada uz ostalo jezične politike, to više što su Hrvati, uz Rusine, Slovence i Slovake, jedna od onih narodnosnih zajednica koji u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine imaju manji broj onih koji su hrvatski jezik označili kao materinski, bez obzira na mogućnost višestrukog označavanja materinskoga jezika koju je dopuštao upitnik.

Pitanja iz V. poglavlja Upitnika (Vezi vanja za nacionalnost i jezik) pružala su mogućnost izjašnjavanja i ravnopravnog odabira višestrukih identiteta. Tako, ako sam željela, ispunjavajući upitnik, na svako od postavljenih pitanja mogla sam dati sveukupno osam različitih odgovora, dva valjana po pitanjima 34, 35, 36 i 37, nabrajajući osam identiteta, što bi kod metodološke obradbe Državni statistički ured pribrojio prikladno danim odgovorima osam narodnih skupina. U svjetlu rečenoga brojke mi svijetle nekim drugim svjetlom ne dajući mnogo razloga za optimizam. Podaci o popisu stanovništva trenutna su dijagnoza, čulo se, a ne bi trebali biti sredstvo ni u čijim rukama, tek pomoć pri stvaranju slike o društvenim tijekovima i njihovoj dinamici, a za narodnosnu zajednicu podaci o njoj su važni kao potvrda samoidentifikacije. Sama zajednica treba ih pažljivo iščitati i odrediti važnost pojedinih podataka, potvrditi svoj identitet, jer ako se relativiziraju brojke koje su od bitnoga značenja za njezin opstanak, onda zajednica ne pokazuje potrebu da opstane.

Branka Pavić Blažetin

„ Jedno je sigurno, i to se može bez ikakve zadržke zaključiti kako je politička volja većine itekako postojala da se tipom pitanja i metodikom njihove obrade pridonese povećanju broja pripadnika narodnosti, što je i vidljivo iz dobivenih statističkih podataka. ”

dana. Jedno je sigurno, i to se može bez ikakve zadržke zaključiti kako je politička volja većine itekako postojala da se tipom pitanja i metodikom njihove obrade pridonese povećanju broja pripadnika narodnosti, što je i vidljivo iz dobivenih statističkih podataka.

Očito je da se ne može formirati odgovorna narodnosna politika ako se ne uzmu u obzir podaci iz popisa stanovništva. Istodobno ne smije se dopustiti da smjer Vladine narodnosne politike određuju isključivo podaci dobiveni prigodom popisa stanovništva. U skladu s naznačenim okvirom, narodnosne rezultate popisa stanovništva ocjenjujemo pozitivnima jer je gotovo kod svih narodnosnih zajednica porasla spremnost za izjašnjavanjem nacionalnog identiteta, kazao je državni tajnik Latorcai u sklopu spomenute radionice. Istodobno je kao primjer naveo brojku od 1078 (?) Hrvata mlađih od 14 godina te brojku iz školske godine 2011/12., od 1210 djece koji sudjeluju u Mađarskoj odgoju na hrvatskom jeziku i brojku od 2116 učenika koji u Mađarskoj pohađaju neki od vidova nastave na hrvatskom jeziku, a mlađi su od 14 godina. Čudne broj-

BUDIMPEŠTA – Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj i Budimpeštanski povijesni muzej u petak, 17. svibnja, s početkom u 11 sati, u izložbenim prostorima narečenoga Muzeja (1014 Budapest, Szent György tér 2) priređuju otvorenje izložbe naslova „Hrvatska arheološka baština u slikama”. Priredbu otvaraju hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. sc. Gordan Grlić Radman i gradonačelnik Budimpešte István Tarlós. Otvorenje će gitarskom glazbom uveličati Anikó Juhász. Izložba je otvorena za javnost do 16. lipnja 2013. godine.

Aktualno

Stručna radionica o narodnosno-etničkim podacima popisa pučanstva 2011. godine

„Pomoću javnih podataka Središnjega statističkog ureda dobili smo bitne podatke i o brojčanosti narodnosti u Mađarskoj – reče među ostalim zamjenik državnog tajnika za narodnosne, civilne i društvene veze pri Ministarstvu ljudskih resursa Csaba Latorcai na stručnoj radionici Saveza državnih samouprava, časopisa Barátság, Neprofitnog poduzeća Croatica, naslova „Narodnosno-etnički podaci popisa pučanstva 2011. godine”, 2. svibnja u Croaticinoj priredbenoj dvorani.

Predsjednik Saveza državnih samouprava, ujedno i predsjednik HDS-a Mišo Hepp, zamjenik državnog tajnika za narodnosne, civilne i društvene veze pri Ministarstvu ljudskih resursa Csaba Latorcai i Antal Paulik, voditelj glavnog narodnosnog odjela pri Ministarstvu ljudskih resursa

O narečenoj su temi izlaganje održali stručnjaci Središnjega statističkog ureda, Mađarske akademije znanosti, ureda pravobranitelja. O podacima popisa pučanstva u svjetlu pojedinih narodnosti izlagači su bili predsjednici ili predstavnici pojedinih državnih samouprava: Olivia Schubert, Jan Fuzik, Mišo Hepp, Márton Ropos, Ljubomir Alekssov, Trajan Kresta, dr. Dančo Dimitrov Musev, Jaroslava Hartyányi, Laokratis Koranis, dr. Halina Csúcs i Vera Giricz. Nisu bile zastupljene romska i armenska zajednica. Voditelji stručne radionice bili su Antal Paulik, voditelj glavnog narodnosnog odjela pri Ministarstvu ljudskih resursa, i Jozo Solga, voditelj Ureda Hrvatske državne samouprave.

Svi su sudionici pozitivno ocijenili porast brojčanosti narodnosti, 2001. godine 443 tisuće, a 2011. godine 645 tisuća pripadnika narodnosti. Zabrinjavajućom činjenicom smatraju porast broja onih koji se nisu izjasnili. Na popisu pučanstva 2001. godine nije se izjasnilo 524 tisuće, a 2011. godine 1.400 tisuća osoba. Pitanje je koje su dobi te osobe. Poznavanje toga kruga znatno bi olakšalo sastavljanje daljnje strategije unutar narodnosti. Zamjenik državnog tajnika, pozivajući se na podatke popisa pučanstva, istaknuo je pojedine podatke u vezi s hrvatskom zajednicom, primjerice kako je broj osoba iznad 14 godina 1078, a prema statističkim podacima javnog obrazovanja 2011. i 2012. godine u nastavi hrvatskoga jezika sudjelovalo je: u vrtićima ukupno 1210 djece, u osnovnim školama pak 2116 učenika. Podaci popisa ujedno

pokazuju po kojim se naseljima, gradovima mogu raspisati narodnosni izbori, a s druge strane financiranje djelovanja narodnosnih samouprava od siječnja 2014. godine obavlja se sukladno podacima popisa pučanstva. Glede parlamentarnih izbora, podaci popisa pučanstva dokumentiraju kako romska, njemačka, rumunjska, slovačka i hrvatska zajednica imaju realnu mogućnost za punopravnog parlamentarnog zastupnika, ako to i pripadnici narečenih zajednica smatraju važnim – dodao je g. Latorcai.

Negativnom se tendencijom smatra pad broja osoba glede pitanja narodnosnog jezika. Tijekom deset godina uvelike je opao broj kod pripadnika hrvatske, rusinske, slovačke i slovenske zajednice. Po podacima popisa pučanstva, zemljopisno cjelovitim zajednicama smatraju se hrvatska i slovenska zajednica, a kod pitanja o narodnosnoj pripadnosti djece u najvećem broju su se izjasnili roditelji srpske zajednice, kod drugih je taj broj znatno manji. Voditelj odjela za popis pučanstva pri Središnjem statističkom uredu Marcell Kovács naglasio je da će se do kraja ove godine još detaljnije obraditi narodnosni podaci, te će se objelodaniti u posebnom izdanju.

Voditelj Ureda Hrvatske državne samouprave Jozo Solga potaknuo je sudionike na razmišljanje buduću da po njegovim riječima postoje tri narodnosne razine: kulturna, politička i teritorijalna autonomija. Kako reče g. Solga, kada je riječ o pripadnicima mađarske narodnosti izvan Mađarske, prirodnim se smatra rasprava i zamisao o teritorijalnoj autonomiji, a narodnosti u Mađarskoj nikada do sada nisu potaknuli to pitanje. Također je ukazao na to da narodnosne zajednice pojedina pitanja trebaju rješavati unutar svoje zajednice, a prema mađarskoj vladi pripadnici narodnosti trebaju pokušati zastupati zajedničke interese.

Pravni savjetnik Središnjega statističkog ureda, pravnik Attila Péteri izvijestio je sudionike stručne radionice da od 3. svibnja

stupa na snagu izborni zakon, ali narodnosni izborni zakon postoji samo u nacrtu, pa ni ministarska uredba glede toga još nije izrađena. U tijeku su pregovori s predsjednicima državnih narodnosnih samouprava u vezi s izmjenama i dopunama narodnosnog izbornog zakona.

Svi nazočni stručnu radionicu ocijenili su jako korisnom i predložili organiziranje sličnih, jer se dobiva obilje važnih informacija, a ujedno je moguća i razmjena iskustava.

Kristina Goher

KOLJNOF – Na generalnoj sjednici Koljnofskoga hrvatskoga društva, održanoj 3. majaša, u petak u 19 uri, u mjesnom Domu kulture, jednoglasno je izabran za predsjednika Geza Völgyi ml.

Novi peljač nasljednik je Franje Grubića, sadašnjega načelnika Koljnofa i predsjednika Manjinskoga odbora pri Skupštini Jursko-mošonsko-šopronske županije, ki je u peljačtvu Društva „potrošio“ već od deset ljet. Kako je rekao donedavni predsjednik Franjo Grubić, jednoč svaki mora prepustiti mladim generacijam funkcije, ali se on ufa da je peljačtvo Društva u čvrste ruke zašlo i s kotrigi skupa ima obećanje da će započeto djelo va uredbi ići dalje. S tim skupa on nije krajstao od aktivnoga djelovanja u Društvu i svenek će pomoći ako to bude potrebno. Geza Völgyi ml. je ujedno i dopredsjednik mjesne Hrvatske samouprave ter i predsjednik Matice Hrvatske u Šopronu.

BUDIMPEŠTA – Sukladno Poslovniku Croaticina Nadzornog odbora, predsjednica Anica Kovač Kővágó sazvala je sjednicu narečenog tijela za 23. svibnja, s početkom u 11 sati, u Croaticinu vijećnicu (Budimpešta VI, Ul. Nagymező 68, II. kat). Predloženi dnevni red: Rasprava o Croaticinoj bilanci za 2012. godinu i razna pitanja.

PEČUH – Na travanjskoj sjednici predsjedništva Pečuške trgovačke i gospodarske komore, u sklopu koje već godinama djeluje i Mađarsko-hrvatski razred, za predsjednika spomenutog razreda izabran je Hrvat, Mišo Lisac, poduzetnik, podrijetlom iz Šaroša.

U Budimpešti porasli svi podaci popisa glede hrvatske narodnosti

Prilikom popisa pučanstva 2011. g. u glavnom je gradu popisan 48.881 stanovnik manje nego prije deset godina, no broj pripadnika hrvatske narodnosti porastao je sa 661 Dok je 2001. popisano 1525 osoba pripadnika hrvatske narodnosti, 2011. je 2186 (nešto više od 8% sveukupnog broja pripadnika hrvatske narodnosti u Mađarskoj). Po broju pripadnika u naseljima Budimpešta stoji na prvome mjestu, s obzirom na brojčanost stanovništva to je svega 0,126 % stanovnika glavnoga grada. U Budimpešti nije porastao samo broj Hrvata, nego i broj osoba koje smatraju da su po narodnosti Hrvati, da im je materinski jezik hrvatski, a i statistika o uporabi jezika u obitelji i društvu je porasla. Dok je 2001. g. 769 osoba smatralo sebe Hrvatima, 2011. g. već 1822 (1055 više), prije deset godina 630 žitelja dalo je popisati svojim materinskim jezikom hrvatski, a 2011. već 737 (106 više), onih koji u društvu, zajednici rabe hrvatski jezik 2001. g. bilo je 664, a prigodom zadnjeg popisa 992 (328 više). Prema statistikama popisa, u Budimpešti 3844 osobe govori hrvatski, a to je 3107 osoba više od onih koji smatraju hrvatski materinskim jezikom i 2852 više od onih koji u zajednici rabe jezik.

Razmotrimo podatke po okruzima, za koje već imamo detaljne podatke i po čimbenicima koji utječu na narodnosnu pripadnost, dakle narodnost–materinski jezik–uporaba jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu. Od 23 okruga najviše pripadnika hrvatske narodnosti popisano je u XIV. okrugu, 241 (139 više nego prije deset godina), no to je mali postotak u odnosu na stanovništvo, naime u okrugu živi 109.389 žitelja. U tom okrugu popisano je 202 Hrvata, po materinskom jeziku 83, po uporabi jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu 140. Po broju pripadnika sljedeći je XI. okrug gdje je popisano 116 Hrvata, po materinskom jeziku 51, po uporabi jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu 77, a po broju pripadnika narodnosti je 203 (139 više nego 2001. g.). Treće mjesto zauzima XIII. okrug s 175 Hrvata, 67 osoba s hrvatskim materinskim jezikom, 84 koji se u obiteljskom, prijateljskom krugu služe hrvatskim, a skupni je broj pripadnika narodnosti 199 (149 više nego 2001. g.). Po broju pripadnika na četvrtom je mjestu II. okrug sa 148 (104 više od 2001. g.) žitelja, u tom okrugu popisano je 126 Hrvata, 49 hrvatski smatra materinskim jezikom, a 54 osobe su se izjasnile da se služe hrvatskim jezikom. Na petom je mjestu III. okrug sa 131 pripadnikom (87 više nego

2001.g.), 110 osoba se izjasnilo Hrvatima, 51 smatra svojim materinskim jezikom hrvatski, a 50 se služi hrvatskim jezikom u obitelji, prijateljskom krugu. Osim navedenih okruga još u četiri zabilježeno je više od stotine pripadnika hrvatske narodnosti, a to su VII, IX, X. i XII. okruzi. U VII. okrugu popisano je 84 Hrvata, 38 žitelja s hrvatskim materinskim jezikom, 41 koji se služi hrvatskim jezikom i ukupno je 103 koji smatraju sebe pripadnikom hrvatske narodnosti. U IX. okrugu je zabilježeno 103 Hrvata, 48 s hrvatskim materinskim jezikom, 51 se služi hrvatskim jezikom, a ukupno 118 osoba se izjasnilo pripadnikom hrvatske narodnosti. U X. okrugu je popisano 75 Hrvata, 33 su popisani s hrvatskim materinskim jezikom, 69 se služi hrvatskim jezikom i ukupno je popisano 105 pripadnika hrvatske narodnosti. U XII. okrugu je popisano 101 pripadnik hrvatske narodnosti, 83 su Hrvati, 28 smatraju hrvatski jezik svojim materinskim i 44 se služi hrvatskim jezikom. U ostalim okruzima zabilježeni su ovi podaci: u I. okrugu popisano je 26 Hrvata, 10 s hrvatskim materinskim jezikom, 13 koji se služi hrvatskim jezikom i 34 pripadnika hrvatske narodnosti, u IV. okrugu 74 Hrvata, 26 s hrvatskim materinskim jezikom, 38 se služi hrvatskim jezikom i 86 je pripadnika

hrvatske narodnosti, u V. okrugu je popisano 48 Hrvata, 28 smatraju hrvatski jezik materinskim jezikom, 29 se služi hrvatskim jezikom i 58 smatra sebe pripadnikom hrvatske narodnosti, u VI. okrugu popisano je 48 Hrvata, 21 ima hrvatski materinski jezik, 32 rabi hrvatski jezik i zapisan je 61 pripadnik hrvatske narodnosti, u VIII. okrugu je popisano 65 Hrvata, 25 žitelja s hrvatskim materinskim jezikom, 26 se služi hrvatskim jezikom i živi 77 pripadnika hrvatske narodnosti. U XV. okrugu je popisano 42 Hrvata, 18 žitelja s hrvatskim materinskim jezikom, 25 se služi hrvatskim jezikom i 51 pripadnik hrvatske narodnosti. Po zadnjem popisu pučanstva u XVI. okrugu živi 51 Hrvat, 21 s hrvatskim materinskim jezikom, 29 se služi hrvatskim jezikom i 61 smatra sebe pripadnikom hrvatske narodnosti, u XVII. okrugu popisano je 72 Hrvata, 37 žitelja s hrvatskim materinskim jezikom, 46 žitelja koji se služi hrvatskim jezikom i ukupno 84 pripadnika hrvatske narodnosti. U XVIII. okrugu po nacionalnosti popisano je 82 Hrvata, 27 žitelja s hrvatskim materinskim jezikom i 39 ljudi koje se služe hrvatskim jezikom i 92 pripadnika hrvatske narodnosti, u XIX. okrugu imamo popisano 43 Hrvata, 20 s hrvatskim materinskim jezikom, 20 ih se služi hrvatskim jezikom i 49 smatra sebe pripadnikom hrvatske narodnosti, slično je i u preostalim okruzima, u XX. okrugu popisano je 44 Hrvata, 18 s materinskim hrvatskim jezikom, 23 se služi jezikom i 53 su pripadnici hrvatske narodnosti, u XXI. okrugu je popisano 42 Hrvata, 14 s hrvatskim materinskim jezikom, 26 se služi našim jezikom i 55 je pripadnika hrvatske narodnosti, u XXII. okrugu je popisano 54 Hrvata, 22 s hrvatskim materinskim jezikom, 26 se služi hrvatskim jezikom i 61 je pripadnik hrvatske narodnosti.

Najmanji broj pripadnika naše narodnosti je popisano u XXIII. okrugu, svega 15, po narodnosti sedmero su Hrvati, nitko ne smatra hrvatski jezik svojim materinskim jezikom i osmero se služe hrvatskim jezikom. Prema navedenim podacima vidljivo je da po zakonu u svakom okrugu, osim u XXIII., moći će se utemeljiti hrvatska samouprava. Budu li Hrvati, odnosno pripadnici hrvatske narodnosti organizirani, možemo očekivati da će u glavnome gradu po okruzima porasti broj hrvatskih samouprava, s 13 na 22.

ALJMAŠ – Mjesna Hrvatska samouprava i Bunjevački „Divan klub” 18. svibnja suorganiziraju već tradicionalni Spomen-dan Ante Evetovića Miroljuba. Program počinje u 14.30 polaganjem vijenaca kod Miroljubova spomen-popsrja u crkvenom parku. Slijedi misno slavlje na hrvatskom jeziku, s početkom u 15 sati. U prigodnome kulturnom programu, koji se priručuje u gostionici „Žuto ždribebe” u 16 sati, sudjeluju aljmaški KUD „Zora”, tompanski KUD „Kolo”, aljmaški Klub umirovljenika, njemačke plesne skupine iz Aljmaša, Čikerije i Kunbaje, vrtička djeca i učenici mjesne osnovne škole koji pohađaju nastavu hrvatskog i njemačkog jezika. U nastavku večeri goste će na balu zabavljati Orkestar Beck.

LETINJA – Dobrovoljno vatrogasno društvo grada već desetljećima suraduje s Dobrovoljnim vatrogasnim društvom u Hodošanu. Na proslavi prigodom Dana Svetog Florijana, 5. svibnja, nazočili su predstavnici vatrogasnog društva iz Hodošana, koji su sudjelovali na svetoj misi, na svečanoj prisezi novih vatrogasaca te se družili s letinjskim vatrogascima na športskim i kulturnim programima.

BUDIMPEŠTA, VELIKA – Svake godine posljednjeg vikenda u svibnju cijela Velika živi s folklorom, gdje se smotra folklor s međunarodnim značajem «Čuvajmo običaje zavičaja» održava od 1990. godine, a na kojoj tradicionalno sudjeluju kulturno-umjetnička društva i folklorne skupine iz Hrvatske, BiH, Srbije, Mađarske i Rumunjske. Ovogodišnja 23. smotra folklor održat će se od 24. do 26. svibnja, a sudjelovat će joj već tradicionalno i Hrvatska izvorna plesna skupina iz Budimpešte. Sudionici smotre nekoliko dana žive sa stanovnicima Velike zahvaljujući iskrenom prijateljstvu i gostoljubivosti. Povorka sudionika prolazi kroz mjesto, te potom nastupa na pozornici (ovogodišnji program nalazi se u prilogu). U sklopu smotre folklor, gosti sudjeluju na «Najdužem stolu», manifestaciji koja na kilometarskome stolu nudi razna pučka jela iz cijele Hrvatske, ali i susjednih zemalja uz ponudu tradicionalnih pića.

U Kaćmaru

Seoska i Hrvatska samouprava sela Kaćmara 4. svibnja ove godine organizirale su već tradicionalnu priredbu kojoj su dali ime Bunjevački dan. Priredba je održana na otvorenome, u parku u središtu naselja, u poslijepodnevnim satima. U prigodnome kulturnom programu sudjelovao je HKC „Bunjevačko kolo” Subotica (Srbija), TS „Legende” Velika (Hrvatska), budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna grupa, čikerijski KUD „Rokoko” i kaćmarski BKU „Neven”. Na balu, također na otvorenome, svirao je garski Orkestar „Bačka”. Program je ostvaren s potporom Ministarstva ljudskih resursa.

Nedavno, 27. travnja, u Kaćmaru u svečanim okvirima predan je na uporabu obnovljeni seoski dom kulture, u kojem je priređena i izložba mjesnih umjetnika. Dom kulture s kompleksom novouređenoga Parka zajednice, pravi je ukras ovoga bačkog naselja u kojem već stoljećima obitavaju bunjevački Hrvati, koji sebe najradije nazivaju Bunjevcima. Po podacima posljednjeg popisa stanovništva iz godine 2011., selo ima 2053 stanovnika od kojih 183 Hrvata, kaže za Hrvatski glasnik predsjednik kaćmarske Hrvatske samouprave Grga Išpanović. I oni koji su se prilikom popisa u nekom od mogućih odgovora izjasnili kao Bunjevac, po obavijesti Državnoga statističkog ureda, obrađeni su kao pripadnici hrvatske narodnosti, odnosno Hrvati.

Načelnik Pál Endre kaže kako prvi spomen imena sela potječe s kraja 14. stoljeća, a početkom 20. stoljeća selo je brojilo više od četiri tisuće duša od kojih gotovo dvije tisuće bunjevačkih Hrvata, koji su se u ove krajeve naselili početkom 18 stoljeća, i već tada gradili i katoličku crkvu u kojoj su se za mise brinuli franjevci iz Baje. Selo, imanje plemićke obitelji Latinović, razvija se u 19 stoljeću, u njemu žive Nijemci, Židovi, bunjevački Hrvati i nešto Mađara. Popis iz 1900. godine donosi kako u 850 kuća u Kaćmaru živi 4 645 stanovnika; 368 Mađara, 2562 Nijemca, 1689 Bunjevaca, 17 Srba, 5 Hrvata i 4 Slovaka. Godine 1946. nasilno su iselili 1340 kaćmarskih Nijemca u Njemačku. Dio je to povijesti Kaćmara u kojem se već dvadest godina nije gradila nova kuća. U regiji pa i u selu ima mnoštvo nezaposlenih, socijalno ugroženih. Seoska samouprava nastoji gospodariti obogaćujući proračun natječajnim sredstvima. U školi ima 140-ak učenika, kažu mi moji sugovornici...

U programu kaćmarskoga Bunjevačkog dana uživaju i generalna konzulica Ljiljana Pancirov, zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. Načelnik sela, u društvu bilježnika Jose Vujića, druži se s gostima iz Velike, s kojima su vezu uspostavili posredstvom Hrvatske izvorne plesne skupine iz Budimpešte. Spremaju se i na skoro potpisivanje sporazuma o suradnji Kaćmara i Velike.

Kaćmarska Hrvatska samouprava utemeljena je prvi put 1998. godine i od tada djeluje u svim izbornim ciklusima. Teško je zadržati mlade u selu, pogotovo mlade bunjevačke

Hrvate, kojih je sve manje, slabe su mogućnosti zapošljavanja i mali izgledi za perspektivnu budućnost. Ali uređeni javni prostori, pa i ono što smo vidjeli oko kuća svjedoče nam kako je ovaj živalj vrijedan i kako na sve moguće načine traži i nalazi rješenja boljitka. Tako je kroz program START zaposleno više od stotinu ljudi, otvoren je pogon za proizvodnju tijesta, uzgajaju se vrtno kulture, sve se proizvedeno koristi u školskoj i seoskoj kuhinji. Teza Balažić vodi me u knjižnicu obnovljenu 2010. godine sredstvima Nacionalnoga kulturnog fonda i mjesne samouprave. Tu je i informativni i društveni prostor za stanovnike. Na ulazu ploča na tri jezika, mađarskom, njemačkom i hrvatskom. Zanimljiv je i EU projekt „Sigurna ruka”. Iz sredstava TÁMOP-a, u vrijednosti domalo 40 milijuna forinti, izgrađen je prekrasan prostor s brojnim sadržajima za djecu i roditelje koji dio vremena provode u njemu. Savjeti, uporaba kuhinje, perilice za rublje, psihološka pomoć, usavršavanja – sve se to nudi kroz program „Sigurna ruka”.

Iz povijesti hrvatskoga školstva

Vladinom uredbom 1946. godine, ako je 15 učenika bilo narodnosnog podrijetla, mogla se pokrenuti narodnosna škola. Tako je u

Kaćmaru sve do ukinuća 1970. godine djelovala, kako su je Kaćmarci zvali, „bunjevačka škola”. Danas tek tridesetak učenika (od njih 140-tak u kaćmarskoj školi) pohađa nastavu hrvatskoga materinskog jezika u pet sati tjedno, od sljedeće godine to bi trebalo biti 5 + 1 sat narodopisa.

Dvotjedno djeca imaju još jedan plus sat, sat narod-

nog plesa u okviru kružoka. Hrvatski jezik predaju nastavnice Anica Matoš i Margita Tupčija Išpanović, a ravnateljica škole je Erzsébet Gyetvai Gulyás. I u kaćmarskom vrtiću osiguran je dio odgoja na hrvatskom jeziku. U kaćmarskoj nekadašnjoj njemačkoj i hrvatskoj narodnosnoj školi njemački jezik učilo je 1990. godine 85, a hrvatski 61 učenik. Davna su to bila vremena gledajući iz današnje perspektive, 2003. godine u školi 202 djece uči njemački, a tek njih 33 hrvatski materinski jezik... iako po popisu stanovništva iz 2011. godine tek 98 osoba je reklo kako su Nijemci, ali njemački je ipak svjetski jezik kojem u Kaćmaru hrvatski nije konkurencija.

Kako da opstane jedna mala zajednica, s vlastitim dubokim unutarnjim podjelama, mučena problemima i pojmovima, Hrvat, Bunjevac, zastavama... Prošlo je vrijeme „prisinih Bunjevaca” kada su nacionalna svijest i jezik bili dio života u crkvi, na ulici, u školi, ako si želio, i u kući. Ipak, dojam je kako, iako mala, zajednica kaćmarskih bunjevačkih Hrvata ima i danas, kao i u svim vremenima, jezgru koja je okuplja. Jezgru koja nastoji sačuvati od zaborava baštinu predaka nago-milanu kroza stoljeća u plodnoj kaćmarskoj zemlji...

Branka Pavić Blažetin

41. Jursko shodišće Gradišćanskih Hrvatov

Pred slikom Krvave suze točeće Blažene Divice Marije

41. Jursko shodišće Gradišćanskih Hrvatov i ljetos je pozvalo u katedralu velik broj vjernikov iz trih zemalj, kade nek živu pripadniki našega naroda. Zahvaljujući kanoniku prof. dr. Jivi Šmatoviću, ravnatelju Hrvatske sekcije Jurske biskupije, dugoljetnomu glavnomu organizatoru skupnoga shodišća Gradišćancev, morebit je ovo i najveće vjersko okupljanje med Hrvati u zapadnoj Ugarskoj. U "Ljetu vjere" svečanu mašu 5. majuša, na prelipom Majkinom danu je celebrirao bjelovarsko-križevački biskup, mons. Vjekoslav Huzjak s koncelebranti, brojni dušobrižnici iz Jurske, Sambotelske i Željezanske biskupije, u nazočnosti jurskoga biskupa dr. Lajosa Pápaia. Prvi put u povijesti jurskoga shodišća su crikveni obred jačkarne-glazbeno oblikovale jačkarice zbora Ljubičica, u pratnji tamburašev iz Petrovoga Sela, a na orgulja je sudjelovao dr. Ivan Maasz iz Čunova.

„Čuj nas, Majka, pomoć naša, k tebi hlepimo mi svi“ je zaglušala uvodna jačka u dupko punoj katedrali, ka je pozdravila biskupski dolazak u ovo marijansko svetišće. Med časnim gosti su pozdravljeni dr. Gordan Grlić Radman, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, i Silvija Malnar, savjetnica u Veleposlanstvu, kot i Marin Skenderović, voditelj predstavnictva Hrvatske turističke zajednice u Ugarskoj. Mons. dr. Lajos Pápai, jurski biskup, na hrvatskom jeziku se je obratio hodočasnikom, a izrekao je dobrodošlicu i dr. Vjekoslavu Huzjaku, hrvatskomu biskupu. Zvana toga je podijilo i svoju radost da svako ljetu jednoč na ovom mjestu se najdu i hrvatski hodočasniki. Bjelovarsko-križevački biskup dr. Vjekoslav Huzjak je dao glas svojemu osobnomu veselju da je dostao poziv da na ovom prekrasnom mjestu predstavlja mašni

Hrvatski biskup mons. dr. Vjekoslav Huzjak u vijencu gradišćanskih farnikov

Na maši su bile zastupljene sve gradišćanske generacije

aldov Gospodinu Bogu i pomoli se pred slikom Krvave suze točeće Blažene Divice Marije. – Kot je to dobro poznato, hrvatski narod s dibokom pobožnošću i predanjem od davnine rado hodočasti u marijanska svetišća, kako u domovini tako i širom Europe i cijeloga svita, kade su nas raspršile najrazličitije povijesne i druge okolnosti u ki smo kot narod živili. Ta privrženost Hrvatov Mariji, Majki Spasiteljevoj, pokazuje s jedne strane iskrenu i otvorenu dušu djetetu Božjega, a s druge strane vjernost Bogu i Crikvi čemu nas

je Marija tako divno poučila svojim životom i aldovom. Ja vjerujem da i vi rado dojdete u ovo marijansko svetišće, moleći pred likom Krvave suze točeće Blažene Divice Marije, nalazeći u nje životu i primjer i poticaj za svoju vjeru, snagu i batrenje za svoj svakidašnji život i on mir srca ki nam je toliko potreban – je rekao na gradišćanskohrvatskom jeziku glavni prodikač ter je nastavio: – Mi kršćani, vjerniki, hodočasteći u marijanska svetišća, ne bižimo od realnosti našega društvenoga okruženja niti od pogibeli i neugodnosti svita u kom živimo, u neku idiličnost Marijine obrambe kade nam je lipo i čutimo se sigurni. Suprotivno, mi dohadjamo simo

Zbor Ljubičica s tamburaši prvi put je oblikovao hrvatsku mašu u Juri

Med časnimimi gosti je sidio i dr. Gordan Grlić Radman, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti

da bi se napojili na nepresušnom zviranjku – naglasio je mons. Vjekoslav Huzjak ter svakoga gradišćanskoga vjernika pozvao da se produbljuje u vjeri, živi i svidochi u svojem žitku kršćanski poziv i poslanje današnjemu svitu da se na takov način osigurava lipša i mirnija budućnost. Za biškupskim blagoslovom s vjernici skupa su se duhovnici pred milosnim kipom Krvave suze točeće Marije pomolili, a s najlipšom marijanskom himnom je završena sveta maša. U 14 uri započetoj svečanoj večernji molitvu pred Oltarskim Sakramentom i pred slikom Majke Božje u katedrali je peljao kiseški opat Vilmoš Harangozo, u pratnji petrovskih tamburašev i jačkaric. Na kraju večernice dr. Jive Šmatović je dao zbogom svim gradišćanskohrvatskim vjernikom ki su i ovo ljeto ganutljivo i s velikim oduševljenjem sudjelovali na mašnom slavju, molili i jačili u čast Blažene Dvice Marije Jurske.

-Tiho-

Najmladja hodočasnica je došla iz Unde u pratnji staremajke

Shodišće bizonjskih vjernikov u Koljnof

Pozdrav Putujućoj Celjanskoj Mariji

Iako je jur prlje miscedan najavljeno veliko shodišće Gradišćanskih Hrvatov u Koljnof, 11. majaša, u subotu, ka kipu Putujuće Celjanske Marije, po naši informacija ta vist do Bizonje nikako nije zašla. Zato je odlučeno da bizonjski vjerniki samostalno posjećuju koljnofsku Hodočasnu crikvu, i u njoj se skupa pomolu pred kipom Blažene Dvice Marije s domaćimi prijateljji, hodočasniki, s kimi skupa pišaču svakoga augustuša u štajersko Celje.

Oduševljena grupa, uglavnom celjanskih hodočasnikov, 26. aprila, u petak, u ranom svitanju se je otpravila iz Bizonje na put, ovom prilikom u južni smir, prema Koljnofu, kade do augustuša gostuje kip Putujuće Celjanske Marije. Kako nam je rekao Balaž Martinšić, predsjednik Bizonjskoga hrvatskoga društva, u grupi od dvadeset pišakov hodočastili su ljudi od 14 do 66 ljet starosti, a čez dva dane napravljeno je 85 kilometarova.

U Ilmitzu su Bizonjci noćevali i zato i ovim putem šalju zahvalne riči gospodinu Joški Hiršlu i njegovim pomoćnikom, ki su im priskrbili komotno mjesto za spalo. U subotu, prik Nuzaljskoga jezera je putovanje duralo na brodu, tako su se noge malo počivale, ali biciklisti ki su krenuli dotično ujtro takaj u Koljnof, imali su neugodni vjetar pri svojem tiranju. Pišaki otpodne u tri ura su zašli u Koljnof, okruženi velikom pažnjom i ljubavi domaćinov. Oko sto hodočasnikov iz autobusa, na dvokolca i pišaki u posebnoj prošeciji su došli pred Hodočasnju crikvu Črne Madone, molili čislo i jačili marijanske jačke. Bizonjske hodočasnike su pozdravili Antal Németh, mjesni farnik, i Tamaš Egrišić, a potom je Joško

Drobilić, bizonjski dušobrižnik, uputio riči zahvale Koljnofcem za gostoljubivost i srdačni prijem, a u ime bizonjskih hodočasnikov pozdravio je Blaženu Divicu Mariju. Sveta maša je celebrirana s prelatom Franjom Benkovićem, potom je pak slijedila prošecija s kipom Celjanske Madone. Za crikvenim obredom domaćini su zvali goste k bogatomu

Bizonjski hodočasniki za dva dane su napravili 85 kilometarova do Koljnofa

stolu i na tijelovno okripljenje, u mjesni Kulturni dom. Bizonjski hodočasniki još jednoč iz srca zahvaljuju koljnofskim prijateljjem za tu veliku radost u koj su se mogli skupa obrnuti s njimi u molitvi Blaženoj Dvici Mariji i Gospodinu Bogu na diku i slavu.

-Tiho-

Foto: Balaž Martinšić

U koljnofskoj Hodočasnoj crikvi i uz kip Putujuće Celjanske Marije

Stota obljetnica crkve Svetog Trojstva u Šeljinu

Rimokatolički vjernici u podravskom Šeljinu (Sellye) pripremaju se za prigodnu svečanost povodom važnog jubileja, povodom stote obljetnice gradnje crkve, na Presveto Trojstvo, 26. svibnja. U tome mađarskom naselju brojni su i naši hrvatski vjernici koji su se doselili i nastanili ovdje iz susjednih hrvatskih naselja, a kadšto dolaze na liturgiju i iz Starina (Drávasztára).

Ovih dana kada sam snimao fotoaparatom crkvu u Šeljinu, na moju sreću zadržavali su se ljudi u njezinoj neposrednoj blizini. Pitao sam ih je li im poznato da je crkva podignuta prije sto godina. Moj anonimni i ljubazni sugovornik reče mi da je crkveni toranj podignut šezdesetih godina prošlog stoljeća, a sve je dotle posebno stajao zvonik, na svega nekoliko metara odvojeno, pa je crkva bila bez tornja.

Čije bi bile zasluge da katolički živalj u podravskom Šeljinu ima takvu krasnu crkvu? Na temelju arhivskih dokumenata pohranjenih u pečuškom Biskupskom arhivu naišli smo na pravi odgovor. U našem priopćenju ne preostaje nam ništa drugo, nego da se veoma suženo osvrnemo na gradnju crkve, što zavrđuje našu pozornost.

Prije toga trebamo iznijeti kako je u Šeljinu katolička crkva postojala već i prije osmanlijske vladavine. Na njezinu je mjestu izgrađena reformatska crkva. Mjesni su katolici od 1750-ih godina na sjevernom dijelu dvorca Draškovićevih imali svoju kapelu. Dvorac je podignut na mjestu franjevačkog samostana, a u njemu boraveće franjevačke oce Turci su 1532. poubijali, za vrijeme vojnog pohoda vođenog za zauzeće Beča. Šeljin je od starih vremena bilo katoličko naselje čiji su žitelji popisani 1334. godine, kao porezni obveznici. Ovo je podravsko naselje imalo svoju katoličku župu te godišnje plaćalo 12 banskih desetina. Plemići u Šeljinu 1292. godine uzimaju u zakup zemljište u susjednim Martincima. Šeljin poslije turske vladavine postaje vlastelinstvo grofovske obitelji Drašković koja je ovdje s prostranim dobrima raspolagala, osim toga imala posjede i s druge strane Drave, u Slavoniji. Obitelj Drašković bitna je u crkvenoj povijesti Kraljevine Mađarske i Banovine Hrvatske, naime nerijetko su njezini članovi obnašali najviše časti u Katoličkoj crkvi, bili čak i ispovjednici u kraljevskom i carskom dvoru u Beču, te bili od nemalog utjecaja na politički život južne Ugarske.

Gradnju crkve u Šeljinu pokušat ćemo predstaviti putem suvremenih dokumenata, nastalih prije sto godina, i to iz tada nastale prepiske svih onih koji su imali nemali doprinos u njezinoj gradnji, i usporedno s time u daljnjem jačanju katoličkog života mađarskih i hrvatskih vjernika.

Valja istaknuti kako je Bogdašinska župa imala svoju podružnicu u Šeljinu. Crkva, ili kapela, bila je smještena u grofovskom dvorcu Draškovićevih. Župnik u Bogdašinu Antal Pataki i prvaci vjernika u Šeljinu 9. srpnja 1909. žale se pečuškom biskupu, grofu Gyuli Zichy da je grof, senior Ivan Drašković, pat-

ron, u listopadu 1908. dao zatvoriti glavna vrata kapele, te su na sjevernoj strani otvorena oba vrata. No o toj svojoj namjeri svoje vjernike čak se i nije udostojio obavijestiti. Godišnje u četiri prilike, na blagdane, dopušta da se glavna vrata otvore. On to prema potpisnicima zapisnika – župnik Antal Pataki, József Kubánek, István Makovics, Károly Krommer stariji, skrbnik školske stolice i Géza Vargovics iz Šeljina – uradio je bez toga da je ikoga upitao, što su njegovi preci prema IV. točki vizitacije od 25. kolovoza 1841. bez okolišanja izvršavali. „(...) U šeljinsku crkvu (kapelu) nedjeljom i drugim blagdanima dolaze ne samo vjernici iz samoga mjesta nego i vjernici iz Starina i Ivanidbe (Drávaiványi) te s okolnih pustara, s obzirom da je Šeljin i središnjica i bliže je nego župna crkva u Bogdašinu, koja može prihvatiti manji broj vjernika nego šeljinska... postoji bojazan ne da iskrse neka neočekivana situacija, naime vjernici ne bi se mogli provući kroz otvorena uska vrata, i bilo bi smrtnih slučajeva.” Župnik Pataki je o tome prethodno već u dva navrata pismeno obavijestio grofa Draškovića.

Između biskupa Zichya i Draškovića korespondencija je vođena na dva jezika, osim mađarskog na njemačkom, te iz njihova međusobnog oslovljavanja postaje razvidno da su oni održavali prijateljske veze i suradnju. Grof Ivan Drašković vjerojatno nije bio zadovoljan što mu u dvorac dolaze nebrojeni vjernici, a tomu je, vjerojatno, kanio stati na put, što je bilo izvodljivo jedino na taj način da umjesto kapele ponudi gradnju nove crkve. Drašković se ovako obraća biskupu 10. studenog 1912. godine: „S obzirom da sada, pošto sam se oženio, svoj šeljinski dvorac, računajući s novim okolnostima, namjeravam pove-

ćati; a kapelu, koja se ni tako ne nalazi na najpogodnijem mjestu, želim odstraniti iz dvorca, i umjesto toga svoje veliko skladište na trgu tržnice preurediti, po mogućnosti prema uzoru na budimpeštansku crkvu Rokuševe bolnice.” Međutim grof Drašković namjeravao je sve poslove privesti kraju već iduće godine.

Dakako, u međuvremenu sa svim važnijim sudionicima provedeni su dogovori poradi osmišljavanja ovoga nadobudnog i zahtjevnog projekta. I započeti su razni pothvati s namjerom da se taj poticaj i ostvari, dabome, u predviđenom roku. József Pál, bogdašinski župnik, 18. siječnja 1912. godine šalje za grad-

Trenutak za pjesmu

Tomislav Marijan Bilosnić

Ogrlica

Malo i veliko slovo H
Huk
Huj
Glasan otvoren smijeh

Disanje puno tišine
Horvatjanin kada se rodi
Hrvatski hrbat
Potkova
Oganj i pepeo donese vijesti
iz kojih izlaze sakralni zruci

To je humka
To je hod
To je hodočašće
To je hvala

To je rana koja uvijek nanovo bukne

nju crkve na račun (fakturu) oltarne udruge Pečuške biskupije 10.012 kruna, te je tako osigurao temeljni kapital za gradnju podružne crkve u Šeljinu. Župnik Pál izradio je i pravilnik podružnice oltarne udruge u Šeljinu te je u privitku dostavio i popis članstva i propise prema kojima bi udruga djelovala. Ferenc Virág (poslije postaje biskupom), dušni ravnatelj i ravnatelj oltarne udruge, biskupski vikar, u svom dopisu s nadnevkom 25. travnja javlja župniku Pálu da je primio njegovu predstavku i priloženi pravilnik buduće udruge podružnice, radi njezina utemeljenja u Šeljinu, a koja će biti u svemu podložna Pravilniku središnje matične udruge. Pál 6. siječnja 1913. uplaćuje daljnjih 160 kruna za gradnju podružne crkve iz viška novaca prikupljenih u lemoziji (milodar). Šeljinski patron, grof Ivan Drašković 21. siječnja 1913. upućuje pismo biskupu Zichyu u kojem iznosi da je gradnja crkve veoma uznapredovala te će se pokazati potreba da se kapele u dvorcu što prije premjesti na drugo mjesto. Jednako tako tražio je dozvolu da prema biskupovu prošlogodišnjem obećanju, sve dotle dok se radovi na obnovi nove kapele ne dovrše, liturgija vodi u mjesnoj učionici rimokatoličke škole. Biskup se ispričava što sa zakašnjenjem šalje odgovor, ali je bio spriječen zbog krizmanja i trebao je pričekati na odluku Šeljince. Biskup Zichy 2. srpnja ovim se riječima obraća Draškoviću: „Sa zahvalnošću sam primio tvoje ljubazno pismo, te na temelju planova o gradnji nove crkve u Šeljinu, putem bogdašinskog župnika, obavijestio sam rimokatoličku zajednicu u Šeljinu da sjajan toranj koji je u planu naveden kod nove crkve, prema tvojoj želji bude odobren. Sama školska stolica, koja predstavlja vjersku zajednicu, službeno nije željela zauzeti stav, međutim od župnika sam doznao da članovi vjerske zajednice u društvenom radu žele prikupiti dobrovoljne priloge, a kao rezultat toga već su ponudili 3.400 kruna, da im se ostvari ta vruća želja. Bilo mi je neizmerno drago čuti da je prikupljanje dobrovoljnih priloga pomogla i tvoja ljubazna gospođa, koja je za navedeni iznos milosrdno ponudila daljnjih 500 kruna. Ovim joj putem zahvaljujem na dobrodušnoj potpori.” No nije kasnio na mađarskom jeziku ni sam odgovor vlastelina Draškovića. „Moj veoma cijenjeni Prijatelju! Zahvaljujem ti na danim savjetima u predmetu gradnje šeljinske crkve, koja je u tijeku, te pobrinut ću se da crkva bude izgrađena prema općim očekivanjima, ali se već s punom parom izvode radovi na gradnji crkve i za očekivati je da će uskoro biti potpuno izgrađena. Lani, dne 17. studenoga, ti si mi u svome ljubaznom pismu već dao dozvolu, kako bismo zbog nastalih okolnosti liturgiju mogli privremeno obavljati u rimokatoličkoj školi, s obzirom da trebamo otpočeti obnovom dotadašnje kapele u dvorcu...” Drašković u daljnjem moli biskupa da blagoizvoli narediti bogdašinskom župniku da se bogoslužje odsada održava u prostoriji mjesne

rimokatoličke škole te da je on u tom predmetu već uspostavio kontakte s voditeljima šeljinske vjerske zajednice, a da oni u tom pogledu ne postavljaju nikakve prepreke, nemaju prigovore, naime ovo izvanredno stanje postojat će kratko vrijeme, s obzirom da se privode kraju poslovi oko gradnje crkve. Župnik József Pál 28. svibnja 1913. obraća se biskupu Zichyu: „... Gospodin patron ne želi o svom trošku izgraditi planirani toranj koji bi pripadao crkvi, a čiji bi troškovi iznosili oko 9.000 kruna. Sa svoje strane smatram iole poželjnim da ono što se sada utemeljuje, u tom pogledu *ponovno* ću potražiti gospodina grofa Ivana Draškovića da vjerska zajednica sa svojim doprinosom omogući izvedbu radova. Vjerujem, dabome, ako vjerska zajednica znatno pridonosi gradnji crkve, da gospodin patron neće odbiti pružanje daljnje potpore. S obzirom da su patronu graditelju potrebni planovi, molim da se oni dokraja i provode.”

Projektant crkve István Horváth upućuje biskupu pismo ovoga sadržaja: „Veličina i proporcije crkve nisu potpuno u skladu jer je riječ o prilagodbi stare zgrade; stari krov i visina stropa ne bi bila oštećena, tako da širina i visina nije proporcionalna, na promatrača ne čini ugodan dojam. No ne uzimajući sve ovo u obzir, opseg je crkvene lađe 273 m², kora 47 m², ukupno 290 m² – crkva dakle pogoduje za prihvat tisuću duša. Obujam svetišta dostatan je, a sakristija i prostorija spremišta je 14.5 – 14 m² površine i odgovarajuća je. O rasvjeti crkve skrbljeno je na taj način da u svetištu ima jedan, u glavnoj lađi četiri, a na koru dva prozora, oblikom kružnog svoda, za osvjetljavanje. – Rasvjeta ovoga mjesta mogla bi se pojačati s obzirom da prozori s kružnim svodom ne pružaju potrebnu svjetlost. Ne uzimajući u obzir loše proporcije između širine i visine, kao drugo ističem,

uređenje crkve prema nacrtu zadovoljava. Crkva dobro opskrbljena izlazima, naime i sprijeda i sa strane nalazi se po jedan ulaz, a iz nje se može izlaziti i kroz sakristiju. Vanjski je izgled upadljivo lijep, jako dobro rješenje, u skladu je s izgrađenim dvorcem. Prednje pročelje (fasada) s tornjem (ili bez njega) jako je lijepo riješeno. Najveći je manjak planirane crkve međutim taj da se planira gradnja bez tornja. Kod kapele u dvorcu nije bilo potrebno izgraditi toranj. I tada nije bilo da se u zasebnom zvoniku nalaze zvona, ali kada se crkva samostalno gradi, kada zajednica pokazuje spremnost, bilo bi odveć neugodno da se od crkve na nekoliko koraka nalazi zvonik. Obvezatno bih predložio već sada da se toranj podigne. Izgradnja tornja zasada je stajala 9.600 kruna, ali poslije mnogo više, jer unatoč pripremljenoj temeljnoj zgradi na koju bi bio nadograđen toranj, trebalo bi je rušiti, jednako tako i pročelje bi djelomično trebalo rušiti...”

Pečuški biskup, grof Gyula Zichy prije sto godina posvetio je crkvu podignutu u čast Presvetoga Trojstva. (Uzgređ budi rečeno podravski Hrvati taj blagdan nazivaju „Trojaki”.) Slika na glavnom oltaru crkve prikazuje Presveto Trojstvo, pomalo je čak i iznenađujuće da se u njihovu društvu pojavljuje ženski lik, a bila bi to supruga patrona grofa Draškovića. Desni bočni oltar prikazuje Svetog Ivana Nepomuka, a na lijevom oltaru Svetog Josipa. Pokraj glavnog oltara nalazi se izrezbareni kip kralja Svetog Stjepana i njegova sina, princa Svetog Emerika (Imre). U susjedstvu crkve nalazi se župni ured, koji je 1946. prilagođen, preuređen iz stana vlastelinskog zavjetnika financija. Mjesna se podružnica 1976. izdvaja iz Bogdašinske župe te postaje samostalnom župom.

Duro Franković

Šeljinska crkva početkom 20. stoljeća

4. Međunarodna likovna kolonija 2013

Slikari iz Gradišća u Banju na otoku Pašmanu

Za napomenuti je da je do sada na Međunarodnoj likovnoj koloniji sudjelovalo više od pedesetak likovnih umjetnika iz Hrvatske i inozemstva, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Nizozemske, Češke, Bugarske, Slovačke i Poljske.

U subotu, 4. svibnja 2013. godine, u izložbenim prostorijama Mjesnog odbora Banj svečano je otvorena izložba slikarskih radova nastalih na 4. Međunarodnoj likovnoj koloniji koja se održava u ovome najmanjem mjestu na otoku Pašmanu. Izložbu je otvorio književnik i slikar Tomislav Marijan Bilosnić, ovogodišnji selektor Međunarodne likovne kolonije Banj 2013. Svoje radove izložili su likovni umjetnici iz Gradišća, odnosno slikari hrvatskog podrijetla iz Mađarske i Austrije: Miho Gludovac iz Koljnofa, Janoš Völgyi iz Vedešina, Estera Šarkić iz Budimpešte, Đuro Benković iz Senandrije (Mađarska), te Erich Novosel iz Beča (Austrija). Među njima je i poznati mađarski grafičar Miklós Sándor. Svi su slikari bili ugošćeni u poznatome banjском restoranu *Dolac* u vlasništvu Mate Penjalova. Riječ je mahom o poznatim akvarelistima, grafičarima i slikarima koji rade u tehnici ulja, sudionicima mnogih likovnih kolonija, autorima više samostalnih i skupnih izložaba slika, poznatih i hrvatskoj likovnoj publici. Dvadesetak radova u tehnici ulja i

S otvaranja izložbe Međunarodne likovne kolonije Banj 2013.

novog vremena – suhozide, moderne ograde i okućnice, stare kamene kuće i moderna zdanja. Sve su to bile i teme slikara ovogodišnje 4. Međunarodne likovne kolonije, pa su se na slikama našli motivi banjjskih crkvice i lučica, brodice, tamošnje trešnje, suhozide, otočka brda, pašmanski kanal, brnistra i masline. Banjjska likovna kolonija postala je zapažena ne samo po svojoj međunarodnoj otvorenosti nego i iz razloga što se odvija u najmanjemu mjestu na otoku Pašmanu, u Banju, gdje je ova manifestacija postala središnjim

manifestaciju koja već sutra treba očekivati svoju reprezentativnu monografiju, čime bi Banj bio označen kao posebno mjesto na kulturološkoj karti Hrvatske. Uz pokroviteljstvo Zadarske županije, organizaciju Međunarodne likovne kolonije Banj potpisuju Mjesni odbor Banj (Jagoda Blagdanić), Crkveni odbor Banj (Anita Kovačić) i ŠRD *Škrpina* (Duško Kraljev), bez kojih bi ova manifestacija bila nezamisliva, a u ovogodišnja događanja velik je trud uložio i književnik i slikar Tomislav Marijan Bilosnić, selektor Međunarodne likovne kolonije, te Udruga 3000 godina Za dar iz Zadra kao supokrovitelj banjjske likovne manifestacije. Na kraju valja istaknuti kako će i ove godine, kao i za prijašnjih susreta, sredstva prikupljena od prodaje slika Međunarodne likovne kolonije Banj, biti podarena za obnovu crkve Sv. Kuzme i Damjana u Banju.

Tomislav Marijan Bilosnić

Banj na slici Juraja Benkovića

akvarela na temu mjesta Banj, nastalih tijekom jednogodišnjeg rada likovne kolonije, bit će podareno za obnovu crkve Sv. Kuzme i Damjana u Banju. To je pitomo naselje uzornih maslinara, vinogradara i ribara, nastalo oko crkve Sv. Kuzme i Damjana iz 1356. godine. S okolnih brda pruža se prekrasan pogled na pašmanski kanal. Prvi spomen Banja datira iz 1265. godine u obliku Bagni. Tako se zvao i otok "Insula Bagni". Pod tim se imenom otok naziva 1290. i 1333. godine. Samo ime naselja potječe od rimske riječi Balnea, što znači kupelj (terme). Pronađeni rimski novci svjedoče da je Banj bio naseljen u antičko doba i da su u njemu Rimljani imali svoje kupelji. Banj isprepliće duh starog i

umjetničko-kulturnim događajem. Zahvaljujući maru nekolicine zanesenjaka, osoba koje dalekovidno osjećaju što znači ovakav događaj za mjesto inače prepušteno zaboravu i depopulaciji, Međunarodna likovna kolonija uza sve popratne manifestacije odvija se bez potpore izvan onoga što ulaže Zadarska županija, a što je nedovoljno za

Estera Šarkić i Miklós Sándor

Miho Gludovac iz Koljnofa: „Za nas je najlipše bilo da smo mogli biti va staroj domovini i da smo mogli od morja moljati!”

– Na otoku Pašmanu jako lipo nam je šlo, jako lipo vrime smo imali. Dostali smo jako lipo mjesto, kaj smo mogli va miru djelati. Dobri ljudi su tote, jako su nas ljubili, čuda riči smo naučili od njih, a morali smo se i mi po našem jeziku pominati. Slikanje je bilo jako važno, ja sam četire kipe naslikao. Tri sam onde ostavio, jednu sam mogao domom doprimiti. Profesor se je našim djelom jako veselio, a i stanovnici i njeva društva u selu, ter slike ćedu pak kašnje prodati na crikvu ponovljenje. Jako lipo je bilo za nas da smo mogli biti va staroj domovini i da smo mogli od morja moljati. Ov tajedan važan nam je bio i zato, kad smo vidili da drugi slikari imaju drugačiju tematiku. Ja sam jedini slikao s uljem, a ti drugi su na akvarel. Jedni su moljali od morja, drugi od sela, neki su imali cveće, a moji kipi su bili puni s motivom morja. I doma sam prlje moljao morje, ali gonc drugačije, nego tote. U Banju sam vidio slape i daljinu, te lipe brige s Velebitom, vidili smo ča do Bibinja, kade sam bio i ja jednoč. Ova kolonija mi je bila hasnovita i zbog raz-

Miho Gludovac iz Koljnofa

ličitih slikarskih tematikova, ali moram reći da te druge tematike meni ne ležu tako jako dobro, nisu najbolje po mojoj volji, ali morebit ću i ja sprobirati koč-kada slikati tako. Iako mislim da je to za mene meru moderno. S fotoaparatom sam čuda slik činjio, bili smo u Zadri va muzeji, kipe s ljudi u stari hrvatski nošnja sam s mojim mašinom gorikazeo. Želja mi je da budem mogao upraviti direkt našemu selu jednu izložbu s timi ljudi u stari narodni nošnja. Ta tema blizu stoji k meni. Meni svi stari motivi, ono starinsko najbolje ide u moljanju. Lake farbe radje hasnujem od tvrdih, s timi ja jako rado djelam. Ča je sad u meni, to kanim vandati iz mene. U Banju sam bio gizdav da sam Gradišćanski Hrvat, kad tote su nas i selčani jako rado primili, a profesor Bilosnić je jako zadovoljan bio s nami. Od svih smo samo pohvalu dostali, još i od dice. Jako nas je veselilo da smo mogli tote biti, a zato se moramo zahvaliti i našoj novinarki Timeji Horvat, ona je upravila da smo mi mogli trpaj biti na ovoj likovnoj koloniji u Banju.

Zabilježila: -Tiho-

Janoš Völgyi iz Vedešina

KEMLJA – «Iz dalekoga kraja putujemo da se predstavljamo» je naslov onoga kemljanškoga, međunarodnoga, sa strane Europske Unije podupiranoga, trodnevnoga projekta koji se začme 24. majuša, u petak. Mjesna samouprava Kemlje se je naticala kod EU-fonda za neobični sastanak prijateljjev iz Slovačke, Hrvatske i Ugarske. Jur prvi dan dojde iz Hrvatske velika delegacija s KUD-ovci «Orljava» iz Pleternice s kimi su se Kemljanci sprijateljili pred dvajsetimi ljeti. U 15 uri je svečani prijem na športskom igrališću, a u 18 uri počinjje sveta maša na hrvatskom jeziku, potom će se pak obilježiti spomen-program u čast palih junakova u svitski boji. Za večerom je predvidjen interkulturalni okrugli stol s ugarskimi ognjogasci i folklorai iz Gabčikova (Bős; Slovačka), Hrvati iz Pleternice i s predstavnikimi trih narodova u Kemlji. Subotu dopodne gosti će pohoditi i upoznati znamenitosti u Starom Gradu, a u 15 uri slijedu športska naticanja i ognjogasne predstave. Zvana toga skuhat će se specijaliteti u osam kotlov da gosti ne ostanu gladni, a od 18 uri se putuje malim vlakom kroz Kemlju. U kulturnom programu predstaviti će se folklorno bogatstvo Kemlje, Pleternice i Gabčikova, i vjerojatno će cijelu noć trajati i zabava. U nedilju će svi gosti brodom putovati na Dunaju, a za objedom dojt će i do zbogomdavanja ljubeznim domaćinom, starim-novim prijateljjem.

KOLJNOF – Po informaciji Inge Klemenšić, glavne organizatorke pedagoškoga usavršavanja, a ujedno i predsjednice Hrvatske samouprave u spomenutom selu, ov vikend će se u sridnjegradšćanskom selu okupiti pedagogi i pedagoginje ne samo iz osnovnih škol nego i iz čuvarnic cijeloga Gradišća. Stručni skup bi bio održan jur u januaru, ali zbog vrimenskih neprilik nije došlo do realizacije. U suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje u dvodnevnom gradišćanskom sastanku, 17. majuša, u petak, u mjesnom Kulturnom domu predvidjen je „domaći“ okrugli stol o problemima, poteškoća i rezultati podučavanja hrvatskoga jezika, o stanju dvojezičnoga školstva u Ugarskoj ter o najveći školski projekti. Drugi dan, u subotu, od devet uri počinjje stručno okupljanje s kulturnim programom, potom su pak na redu predavanja za gradišćanske učitelje. Skup će otvoriti Vinko Filipović, ravnatelj Agencije, a zatim će prikdati rič kolegicam Tihani Radojčić, pomoćnici ravnatelja, Lorandi Miletić, savjetnici Agencije, ter Ingi Seme-Stojnović, savjetnici za čuvarnice. Za oficijelnim djelom gosti putuju u Šopron i posjetit će izložbu o glagoljici, ka je otvorena prošli tajedan. Organizator skupa je Hrvatska samouprava Koljnofa, a materijalnu potporu je dostala za priredbu od Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije kot i od Hrvatske samouprave Željezne županije.

KOLJNOF; GROBNIK – Na Europsku noć muzeja u grad Grobnik putuju predstavnikimi Čakavske katedre Šopron ove subote, na poziv grobničke Čakavske katedre, ka od lani sudjeluje s Gradišćanskimi Hrvatimi. Otvaranje manifestacije je u 20 uri u kaštelu s okupljanjem gostova i glazbenim programom. Potom slijedi otvaranje izložbe likovnih djela mladih grobničkih umjetnikova uz glazbeni nastup mladih glazbenikova. Program se nastavlja u 22 uri u Galeriji suvremene umjetnosti Grobnik, otvaranjem izložbe likovnih djela umjetnikova iz Hrvatske, Nimske, Švicarske, Velike Britanije, Poljske i Indije. Europsku noć muzeja završit će ponoćni koncert kvarteta Veljak, ženskoga zbora Korezin i Klape Grobnik.

PETROVO SELO – Kako nam je rekao Tamás Várhelyi, farnik svih sel u Pinčenoj dolini, prvu pričest će imati u dotičnom selu 26. majuša, u nedilju, u okviru svečane maše, od deset uri. Ovo ljeto će petroviska katoličanska zajednica imati sve skupa dvanaest prvopričesnika.

BUDIMPEŠTA – Zajednica hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj svoj sljedeći susret održava u utorak, 21. svibnja, s početkom u 17 sati, u Croaticinoj klupskoj prostoriji. U sklopu susreta Stipan Merkočić će govoriti o događajima iz svoga života, predsjednica Udruge Hrvata grada Budimpešte i njezine okolice Eva Ispanović upoznat će publiku s radom Udruge, potom će se proslaviti imendani i rodendani članova.

Državno natjecanje osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa

Najbolji osnovnoškolci iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa

Sudionici završnice, ujedno i najbolji osnovnoškolci iz hrvatske književnosti, hrvatskoga jezika i narodopisa

U organizaciji Zavoda za istraživanje i razvoj prosvjete pri Ministarstvu ljudskih resursa, i ove je godine održano Državno natjecanje osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa. Na prvi, pismeni dio narečenog nadmetanja iz hrvatskoga jezika i književnosti iz dvojezičnih škola prijavilo se trideset i tri, iz škola s predmetnom nastavom deset, a iz hrvatskoga narodopisa sedam učenika. Drugi, usmeni dio, ujedno i završnica, priređen je 23. travnja, u prostorijama budimpeštanskoga Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i dačkoga doma. Pravo na sudjelovanje u završnici iz hrvatskoga jezika i književnosti steklo je osam đaka škola s predmetnom nastavom (I. kategorija), devet učenika dvojezičnih škola (II. kategorija) i šest učenika iz hrvatskoga narodopisa (III. kategorija). Natjecanje je i ovoga puta organizirala djelatnica Zavoda Magdalena Šibalin Kühn, a odgovore sudionika vrednovao je tročlani prosudbeni odbor čiji su članovi Timea Bockovac, Stipan Karagić i Žuža Marić.

Unatoč tomu što državno natjecanje ove

godine slavi svoju godišnjicu, dvadeseti put se priređuje nadmetanje iz hrvatske književnosti i jezika, natjecatelji su kao i posljednje dvije-tri godine stigli iz istih škola: iz Budimpešte, Pečuha, Salante, Santova, Serdahela i Lukovišća. I ovaj put se postavlja poetično pitanje: zašto? Znamo kako je svaki početak težak, ali ako se ne sudjeluje, nema ni početka. U završnici smo susreli već poznata lica, naime učenica lukoviške osnovne škole Leila Dorić i polaznica santovačke Hrvatske škole Ivana Martić po drugi put su se nadmetale, a učenica pečuške Hrvatske škole Réka Dömse, nažalost, nije sudjelovala u nadmetanju. Po riječima sudionika, pismeni je dio bio lakši od usmenoga. U pismenome trebali su napisati sastavak, bilo je pitanja u vezi s razumijevanjem teksta, a na usmenome pitanja iz teorije i povijesti književnosti, iz gramatike primjerice vrste riječi, glasovne promjene, sklonidba, sprezanje na konkretnim primjerima.

Po rezultatima posljednjih triju godina, u prvoj kategoriji sve tri škole, Salanta, Serdahel, Lukovišće, već su osvojile prvo mjesto, u drugoj kategoriji palmu nosi pečuška Hrvatska škola, a u trećoj takmaci su pečuška i santovačka Hrvatska škola.

„Čestitam svim natjecateljima te njihovim nastavnicima, nastavnicama i profesorima, profesorima. Stvarno smo proveli jedno ugodno i sadržajno prijepodne zajedno. Uputila bih poziv svim nastavnicima i profesorima u školama da izadu ususret učenicima, da ih pripremaju na natjecanje, da ih uključe u takve i slične programe“ – reče nam članica prosudbenog odbora Timea Bockovac, profesorica

Katedre za kroatistiku Sveučilišta u Pečuhu. Uime prosudbenog odbora natjecateljima je čestitao te diplome i bonove za knjige uručio Stipan Karagić. Još je jedno državno natjecanje iza nas, nadamo se susretu dogodne u većem broju i iz više škola.

Kristina Goher

Rezultati završnice Državnoga natjecanja osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa

I. kategorija:

1. Lejla Dorić, 8. razred, Lukovišće, nastavnica: Biserka Brantner Kolarić
2. Amina Badnjević, 8. razred, Serdahel, nastavnica: Jelena Mihović Adam
3. Siniša Kovačević, 8. razred, Salanta, nastavnica: Eva Adam Bedić
4. Lili Korcsmáros, 7. razred, Serdahel, nastavnica: Jelena Mihović Adam
5. Alexa Sós, 7. razred, Serdahel, nastavnica: Jelena Mihović Adam
6. Vivien Ribarić, 7. razred, Serdahel, nastavnica: Jelena Mihović Adam
7. Fanni Németh, 8. razred, Serdahel, nastavnica: Jelena Mihović Adam
8. Noémi Szilágyi, 7. razred, Lukovišće, nastavnica: Biserka Brantner Kolarić.

II. kategorija:

1. Bence Jekl, 7. razred, Pečuh, nastavnica: Marija Jakšić Popović
2. Laura Nagy, 8. razred, Pečuh, nastavnica: Marija Jakšić Popović
3. Patricio Čahut, 8. razred, Santovo, nastavnik: Joso Šibalin
4. Ivana Martić, 8. razred, Santovo, nastavnik: Joso Šibalin
5. Amanda Andalić, 8. razred, Pečuh, nastavnica: Marija Jakšić Popović
6. Anett Sándor, 7. razred, Pečuh, nastavnica: Marija Jakšić Popović
7. Réka Aranyi, 7. razred, Budimpešta, nastavnica: Marijana Jakošević
8. Ela Srebro, 7. razred, Budimpešta, nastavnica: Marijana Jakošević.

III. kategorija:

1. Anett Sándor, 7. razred, Pečuh, nastavnica: Zsuzsa Kecskés
2. Andrej Sajdl, 7. razred, Pečuh, nastavnica: Zsuzsa Kecskés
3. Patricio Čahut, 8. razred, Santovo, nastavnik: Joso Šibalin
4. Amanda Andalić, 8. razred, Pečuh, nastavnik: Gábor Gáspár
5. Ivana Martić, 8. razred, Santovo, nastavnik: Joso Šibalin
6. Rebeka Révész, 7. razred, Pečuh, nastavnica: Zsuzsa Kecskés.

Daroviti, hrabri i prvi po kategorijama (slijeva) Anett Sándor, Lejla Dorić i Bence Jekl

Maturalac krležijanaca

Učenici 12. razreda „Miroslava Krleže” ove su godine od 24. do 27. ožujka bili na maturalcu u Rijeci. Prvi dan smo otputovali u Mošćenice gdje smo pili rakiju od smokve i meda. Zatim smo posjetili Etnografski muzej i pogledali gradska vrata na kojima je isklešan habsburški grb iz 1634. godine. Sljedeći dan je bio cjelodnevni izlet na Istri. Brodićem smo plovili u posjet Nacionalnom parku „Brijuni”. Sljedeća postaja našega puta bila je Pula. Tamo smo pogledali znamenitosti grada: Arenu, Augustov hram, Zlatna vrata, Herkulova vrata, Dvojna vrata. U utorak smo išli u Višnjan. Ondje smo pogledali zvjezdarnicu gdje je bilo održano jedno predavanje u

okviru obrazovnog programa. Potom smo put nastavili prema Poreču, do tamošnje Nove Vasi. Posjetili smo jamu „Baradine” i pogledali izložbu poljoprivrednih strojeva, vršilica i traktora u Galeriji „Konobon”. Zadnji dan krenuli smo preko krčkog mosta u Krk. Posjetili smo Punat, putovali brodićem u Košljun. Dobili smo detaljni razgled Košljuna u pratnji oca franjevca. Zadnja točka izleta bio je posjet crkvi Svete Lucije u Jurandvoru gdje smo pogledali Baščansku ploču. Poslije toga smo krenuli doma. Unatoč kišovitom i hladnom vremenu, vrlo smo se dobro osjećali.

Judita Jerant
Žofija Kalmar

Prva pričest santovačke hrvatske zajednice

Na nedjeljnoj misi na hrvatskom jeziku, 5. svibnja, u Santovu je održana prva pričest hrvatske zajednice. Ujedno je proslavljen i Majčin dan. Trinaest polaznika hrvatskoga vjeronauka primilo je sakrament prve svete pričesti koju im je podijelio santovački župnik, velečasni Imre Polyák. Prva sveta pričest jedan je od sedam svetih sakramenata, koji zajedno s krštenjem i potvrdom čini sakramente kršćanske inicijacije. Prvopričesnike je pripremila vjeroučiteljica Katika Molnar Tomašev. Već po običaju, svečano misno slavlje uljepšala su djeca u izvornim narodnim nošnjama, članovi tamburaškog orkestra i pjevačkoga zbora hrvatske osnovne škole.

Snimka: Ákos Kollár

Prvopričesnici i sudionici svečanosti sa župnikom

MALA STRANICA

Luca Molnar

Priča koju sam napisala

Rukavice

Učenica Luca Molnar recitira svoje stihove naslova „Rukavice“

Bile su jednom dvije djevojčice. Jedna se zvala Vesna, bila je siromašna, a druga se zvala Jasminka, ona je imala jako mnogo novaca i lijepe, šarene, nove rukavice. Vrlo ih je voljela. Šetala je na školskom dvorištu s rukavicama na prstima, i pjevala:

*Rukavice s prstima, cura šiške nosila:
Op, šiš, namigiš, okreni se da vidiš:*

Kažem vam, zaista su bile lijepe ove rukavice! Ali su iznenada pale na zemlju! Tamo je šetala Vesna i opazila je lijepe, šarene rukavice. Kako su lijepe! – mislila je i obukla ih. A u isto vrijeme i Jasminka je opazila da je izgubila rukavice. Ali opazila je i to da je rukavice našla Vesna.

– Hej ti, ostavi ove rukavice, moje su! – viknula je.

– Našla sam ti ih, mogu li ih nositi samo malo?

– Ne možeš! Daj mi ih!

Vesna je predala rukavice Jasminki i rekla je:

Ti imaš lijepe rukavice, a ja imam ljubazno srce!

Izabrano novo predsjedništvo KUD-a Sumarton

Kulturno-umjetničko društvo Sumarton 13. travnja održalo je redovitu skupštinu na kojoj je izabrano novo predsjedništvo. Za predsjednika je ponovno izabran bivši predsjednik Joža Đuric, a u predsjedništvu je došlo do manjih promjena. Prihvaćena su izvješća o financijama i o radu u protekloj godini, te proračun i plan rada za 2013. godinu. Donesena je odluka o tome da će se organizacija učlaniti u Savez Hrvata u Mađarskoj. Nazočni članovi Društva sve odluke donijeli su jednoglasno.

Na skupštinu Kulturno-umjetničkoga društva Sumarton odazvalo se umalo 50 članova. Nazočne je pozdravio predsjednik Joža Đuric te ustanovio da skupština ima kvorum i zamolio člana Čabu Prosenjaka da u daljnjem vodi zasjedanje. Nakon prihvaćanja dnevnog reda i imenovanja zapisničara slijedila su izvješća voditelja raznih sekcija.

Ana Vlašić, voditeljica etnosekcije, spomenula je kako je tijekom godine pomagala u izradbi diplome Alise Kuzma, koja želi snimati film o Zavičajnoj kući, te da je bilo nekoliko posjeta, odnosno za djecu predškolske dobi bila je organizirana izradba pisanica.

O djelovanju mješovitoga pjevačkog zbora govorila je Marta Kramarić, voditeljica sekcije. Zbor je nastupao na niz priredaba u regiji i na priredbama u mjestu, djelatno pomaže u organiziranju raznih programa. Ono što je smatrala važnim istaći gđa Kramarić, bio je posjet teti Lizi (Elizabeta Toplek) na rođendan, izvornoj pjevačici i njegovateljici međimurske popijevke, koja je pomogla i pri stručnim pripremama zbora, te žive jaslice koje su imale velik uspjeh.

Tijekom prošle godine najuspješnija sekcija bila je sekcija Sumartonskih lepih dečaka. Grga Hodoš nije govorio mnogo o nastupima, nego o predstojećim zadacima. Članovi zbora studenti su u raznim gradovima, pa je vrlo teško organizirati probe, zbog toga često nemaju vremena ni da prate nastupe plesača, zato je zamolio da se za pratnju plesača uvježba i mala tamburaška skupina „Kajkavska ruža”. Problem je i postavljanje ozvučenja, to uvijek moraju napraviti sami tamburaši, te i sve spakirati, pa im to često oduzme cijeli dan. Tamburaši bi voljeli svirati na više balova i otići u tamburaški tabor u Šopron, naime ono što se organizira u Orffuu, to je upravo za vrijeme ispitnih rokova. Žolt Trojko je voditelj i tamburaške i puhačke sekcije „Kajkavska ruža”. U okviru škole podučava 20 učenika na tamburicu. Sva djeca iz škole žele svirati i to je jako dobro, međutim nema dovoljno glazbala, pa moli, ako to dopušta proračun, neka se kupe glazbala. Srednji naraštaj tamburaša postupno sazrijeva, pa i njihovo pjevanje u više glasova. Puhačka skupina okuplja sedam svirača i redovito dolaze na probe.

Andreja Fehervari, voditeljica mladih plesača, zahvalila je obitelji Kapuvari što je na Balatonu omogućila kratko ljetovanje za skupinu, čime je zajednica postala složnija. Tijekom prošle godine s pomoću nekih članova izrađeni su razni dijelovi narodne nošnje. Skupina mladih ove će godine učiti podravske plesove i uz to je zatražena pomoć tamburaša da nauče glazbenu pratnju. Voditeljica se žali-

Novo predsjedništvo KUD-a Sumarton

la na malo mogućnosti nastupa, bilo ih je svega tri. Gordana Gujaš, voditeljica odrasle plesne skupine, pridružila se Andreji, naime ni odrasla skupina nema mnogo mogućnosti za nastupe, imala ih je svega četiri. Sastavljena je jedna nova pomurska koreografija. Jelena Doboš Gujaš, voditeljica novoutemeljene dramske sekcije, govorila je o uspješnim živim jaslicama u kojima je nastupilo cijelo društvo. Ona će nastojati da i ubuduće bude sličnih nastupa. Predsjednik je ukratko spomenuo veće priredbe i zahvalio voditeljima na radu, a zatim je skupština prihvatila izvješće o radu.

Financijsko je izvješće dao predsjednik prema kojem je organizacija u 2012. g. gospodarila sa nešto više od 3.700.000 forinta. Prihodi su nastali iz raznih natječaja, potpore mjesne samouprave, članarine, iz sudjelovanja na gastronomskom festivalu. Rashodi su bili 1.966.000, i od prošle godine ostalo je nešto više od 1.900.000 forinta. Nadzorni je odbor prihvatio financijsko izvješće, što je učinila i skupština. Nakon izvješća slijedila je dnevna točka za izbor novog predsjednika i predsjedništva. O osobi predsjednika već se i prije razgovaralo. Joža Đuric, predsjednik, na lanjskoj skupštini spomenuo je kako on ne bi želio dalje obnašati tu dužnost jer je jako zauzet na poslu, međutim mnogi su ga članovi molili da se prihvaća nadalje i da će mu oni pružati veću pomoć u daljnjem radu. Tako se g. Đuric prihvatio kandidature i prihvaćena je promjena statuta prema kojem će uz predsjednika biti dva dopredsjednika i svaka će sekcija imati dva predstavnika u predsjedništvu. Jednoglasno su prihvaćeni prijedlozi za dopredsjednike, odnosno za članove predsjedništva, te su i jednoglasno izglasovani. Za

predsjednika je izabran opet Joža Đuric, za jednu dopredsjednicu Tünde Kuzma, za drugu Ildiko Hodoš, za članove predsjedništva Marta Kramarić, Žolt Trojko, Grga Hodoš, Andrea Fehervari i Aleksandra Hederić. Za članove nadzornog odbora izabrane su: Anica Vlašić, Erika Kapuvari i Marija Jakopanec. Nakon izbora bivši-novi predsjednik zahvalio je na povjerenju i preuzeo vođenje skupštine. Slijedio je plan proračuna za 2013. godinu. Prema planovima Društvo će u 2013. imati gotovo 2.700.000 forinta prihoda, što nastaje od potpore mjesne samouprave, članarine, nastupa, honorara, potpore Hrvatske samouprave, novčani poklon predsjednika. Prema planovima, približno će biti isti i rashodi, naime organizirat će razne priredbe, a treba odvojiti i za putne troškove. Prema godišnjem planu planiraju se tradicionalne priredbe. Ove su godine već održani razni programi, Lakovni četrtak, Fašnik, predsmotra Međimurske popevke, a u svibnju će se prirediti Dan naselja, zatim u kolovozu VINO i tambure, Martinje, Božićni koncert, glazbeni tabor i drugo. U daljnjem je donesena odluka da se Društvo učlani u Savez Hrvata u Mađarskoj te da se raspita na koji se način može postati neprofitnom organizacijom. Ladislav Gujaš, predsjednik Društva Horvata kre Mure, izvjestio je članstvo o europskom projektu u koji je uključeno Društvo. U projekt će biti uključena i priredba VINO i tambure, a bit će organiziran i susret plesača u Austriji.

Na kraju predsjednik je zahvalio svakom članu na aktivnom radu tijekom cijele godine i zamolio ih da nadalje pomažu rad organizacije.

Jubilarno, 30. natjecanje hrvatskih vinara u Mađarskoj

Najboljim hrvatskim vinarom za 2013. godinu proglašen Zoltan Horvat

U suorganizaciji Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj te Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, u Pečuhu je održano jubilarno, 30. natjecanje hrvatskih vinara. Pošto je lani održano u Pečuhu, sukladno tradiciji da se održava po naseljima u Baranjskoj županiji, rezultati ovogodišnjeg natjecanja proglašeni su 12. travnja u mohačkoj Šokačkoj čitaonici. Bila je to ujedno i redovita godišnja skupština Udruge koja najviše članova ima iz Baranje, ali i s lijeve obale Dunava, pa i iz Hrvatske. I ove su se godine okupili vinari iz Pečuha, Kukinja, Kozara, Semelja, Mišljena, Viljana, Baje...

U nazočnosti predsjednika Udruge Ladislava Kovačevića, okupljene vinare, domaćine i posebno uzvanike, među njima generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljanu Pancirov, pozdravio je Mišo Šarošac, ravnatelj Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe.

U ime domaćina okupljene je srdačno pozdravio Zoltan Horvat, član vodstva Šokačke čitaonice i zastupnik Hrvatske samouprave

grada Mohača. On je uz ostalo naglasio da se svečanost održava na pravome mjestu jer je vinska kultura grada Mohača, odnosno tamošnjih šokačkih Hrvata u usponu, što su posljednjih godina pokazala i mjesna natjecanja vinara, a to je da su mohačka vina svake godine sve bolja. Zato je izrazio zadovoljstvo da su ove godine u Mohaču mogli ugostiti hrvatske vinare i vinogradare u Mađarskoj, odnosno biti domaćinom svečanosti proglašenja rezultata, ujedno je poželio svima uspjeh i ugodnu zabavu.

Svečanost proglašenja rezultata ovogodišnjeg natjecanja hrvatskih vinara uljepšao je podmladak tamburaša Šokačke čitaonice i Tamburaški sastav «Šokadija».

U nastavku je dr. István Havran ocijenio vinsku 2012. godinu i uzorke vina koja su sudjelovala natjecanju, obrađujući svaki uzorak posebno. Ukazao je na greške u obradbi tla i tehnologije obradbe vina te njegova čuvanja, s nizom korisnih savjeta proizvođačima, u prvom redu kod preradbe i pretakanja vina. Naglasio je kako je većina ovogodišnjih uzoraka nastala tradicionalnom tehnologijom pravljenja vina, koju odlikuje spontano vrenje. Nedaće klimatskih prilika u 2012. godini, sušu, u prvom su redu osjetili uzorci crnih vina koja su gubila na kakvoći, a kod bijelih vina to je manje izraženo. Uspješnija su bila

bijela vina, što je ocijenjeno i kao činjenica kako su pristigli uzorci iz redova hobi-vinogradara, a kod crnih vina zahtijeva se veća stručnost i dobro poznavanje tehnologije obradbe grožđa i čuvanja vina. Osnovni je cilj natjecanja, naglasio je uz ostalo István Havrán, potvrditi proizvođaču kako je na dobrom putu, ili mu ukazati na ono što treba popraviti, te ga poljuljati u uvjerenju kako način na koji obrađuje vinovu lozu, bere i prerađuje te čuva vino i nije najbolji.

Prema riječima organizatora, ove godine pristigao 51 uzorak vina od sveukupno 24 proizvođača, a bilo ih je i iz Hrvatske, koji su se natjecali u kategorijama bijelih, crnih i roze vina. Tročlani ocjenjivački sud, na čelu s predsjednikom Istvánom Havránom, umirovljenim glavnim enologom Instituta za istraživanje vina u Pečuhu, dodijelio je deset zlatnih, 17 srebrnih i 19 brončanih vina, a pet uzoraka nagradio je zahvalnicom.

Dodajmo kako je prije 30 godina na prvom natjecanju bilo svega 11 uzoraka od sedam proizvođača, a bilo je i godina kada je vrednovano 160 uzoraka od 80 proizvođača.

Među proizvođačima s najviše uzoraka i kvalifikacija bili su pogonski proizvođači, podrumi Wunderlich iz Viljana i Antal iz Baje. S dva zlata, i najbolje ocijenjenim vinom Zoltan Horvat iz Mohača proglašen je

najboljim hrvatskim vinarom, vinogradarom za 2013. godinu, stoga mu je po drugi put dodijeljena bačva vina, nagrada Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu s izrezbarenim natpisom Nagrade su još osigurali Hrvatska samouprava Baranjske županije (dodijeljena Ladislavu Kovačeviću), Savez Hrvata u Mađarskoj (dodijeljena Ivi Grišniku) i Hrvatska državna samouprava (dodijeljena Milanu Tominu).

Svečanost je završena zajedničkom večerom, ukusnim graham koji je pripremio Stipo Bubreg, uza zvuke tambure, a naravno, i uz kušanje izvrsnih vina hrvatskih proizvođača, pa je druženje potrajalo dugo u noć.

S. B.

SALANTA – U organizaciji KUD-a Marica iz Salante, 19. svibnja organizira se tradicionalna proslava blagdana Duhova i Hrvatsko veče. Programi dana počinju svetom misom s početkom u 9 sati u nijemetskoj crkvi, kojoj slijedi prigodan kulturni program, salntskih Kraljica ispred crkve. Od 13 sati djevojke obučene u narodnu nošnju „kraljice” obilaze domove Salančana, a od 18 sati je mimohod folkornih skupina od Marice do Doma kulture, gdje se s početkom u 19 sati održava svečana gala. Nastupit će KUD Matija Gubec iz Donjeg Miholjca, KUD Slavonac iz Podravske Moslavine, Ženski pjevački zbor Snaše iz Pogana, i domaćini priredbe KUD Marica. Nakon programa slijedi bal uza svirku Orkestra Podravka. Priredba se ostvaruje uz potporu Hrvatske samouprave Baranjske županije, Generalnog konzulata Republike Hrvatske, Hravstek samouparev Salante, Mjesen samouparev Salante i tvrtke Szalántai ZRT.

BUDIMPEŠTA – Croatica, neprofitni d. o. o. za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost te Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj pozivaju Vas na predstavljanje knjige Erike Rac «Govori pomurskih Hrvata» i pjesničke zbirke Josipa Gujaša Đuretina «Iz pozadine», koje će se održati 22. svibnja, s početkom u 18 sati, u Croaticinoj priredbenoj dvorani (Budimpešta VI, Nagymező u. 68, I. kat). Sudjeluju: Erika Rac, autorica, Đuro Blažeka, profesor Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Ernest Barić, profesor Odsjeka za kroatistiku Sveučilišta u Pečuhu, Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Silvestar Balić, suradnik Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

MLINARCI – Još 2010. godine, kada se pojavio popularni televizijski program „Traži se zvijezda“, u Pomurju je iskrsala zamisao da se organizira slična priredba pod naslovom „Traži se zvijezda Pomurja“. Na regionalnu su se priredbu mogli prijaviti svi koji su osjećali u sebi neku nadarenost, jedino je bio uvjet da se produkcija veže uz hrvatsku kulturu i jezik. Prvi put je priređena u Serdahelu, a zatim je organizaciju preuzela mlinaračka Hrvatska samouprava, koja će je i ove godine prirediti, 2. lipnja, uz materijalnu potporu Županijske hrvatske samouprave. Prošlog je tjedna Hrvatska samouprava objavila poziv za prijavljivanje. Mogu se prijaviti pojedinci, zborovi, plesne skupine ili druge družine kod Kristine Gerőy, predsjednice mlinaračke Hrvatske samouprave.

KALAČA – Hrvatska samouprava grada Kalače poziva učenike koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i njihove roditelje na cjelodnevni izlet biciklom u poznato odmaralište Meszes, 1. lipnja ove godine. Nakon okupljanja u 9.30 u parkiralištu Robne kuće Diego, zajednički je polazak u nadbiskupijsko odmaralište. Od 10 sati su razna zanimanja za djecu, a u 13.30 počinje ručak. Zatim slijede kulturni sadržaji, poučavanje hrvatskih plesova i pjesama, plesačnica uz posredovanje članova Plesnog kruga «Veseli Raci» i kalački tamburaški orkestar. Program završava u 22 sata. Ulaz na priredbu slobodan je, a prijaviti se može kod zastupnika Hrvatske samouprave, gđe Gulyás Zoltánné i Stipana Perića na telefonu 70/3871392 ili 70/6746212.

BAJA – Festival uličnih glazbenika u tome podunavskom gradiću svake godine raznovrsnim programima i doživljajima obogaćuje gradske ulice i središnji gradski Trg Svetog Trojstva. Bez stilskih vezanosti, prednost se daje akustičnim izvođačima. Festival je ujedno i natjecanje, a pet najboljih izvođača, prema glasovima publike, nagrađuje se vrijednim nagradama: mogućnost nastupa na jednoj priredbi Baja Marketing Kft.-a, i uz prikupljeni novac, poklon-paketi i bonovi za kupovanje. Na 7. festivalu uličnih glazbenika koji će se održati 17. svibnja, nastupit će i Orkestar Vizin iz Pečuha. Nastupi se održavaju od 14 do 17 sati i 30 minuta prema unaprijed utvrđenom i objavljenom rasporedu. Po završetku natjecanja, u 18 sati proglasit će se najbolji ulični glazbenici, a zatim slijedi program pozvanih izvođača na velikoj pozornici na Trgu Svetog Trojstva.

„KUP PODRAVSKIH RIBIČA“

Hrvatska samouprava Šomođske županije i ove godine organizira natjecanje u ribolovu «KUP PODRAVSKIH RIBIČA» koje će se prirediti u subotu, 25. svibnja 2013. godine, s početkom u 15:30 sati, kaže za Hrvatski glasnik Jozo Solga, predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije. Mjesto natjecanja je na Dravi kod Brlobaša, kod zgrade Nacionalnog parka DD. Nakon svečanog otvorenja u 16 sati, počinje natjecanje koje traje do 19. sati. Slijedi objava konačnih rezultata, uručenje nagrada i objed u 19:30.

Sajam knjiga Slavonijaliber

Od 17. do 19. svibnja u Vinkovcima se održava 2. sajam knjiga Slavonijaliber koji organizira Hotel Slavonija – GEM d. o. o. Sajam se održava u tom hotelu na izložbenom prostoru od 500-ak četvornih metara, a uz izlaganje predviđena su i brojna predstavljanja i dodatni programi. Sajmu sudjeluje i hrvatski pjesnik Stjepan Blažetin, iz Pečuha. On će imati samostalni pjesnički nastup uz presjek dosadašnjega pjesničkog izričaja.

Izvrсни trkači keresturske škole

Duga je tradicija da u keresturskoj Osnovnoj školi «Nikola Zrinski» mnogo pozornosti posvećuju zdravom načinu života, odnosno gibanju, športu, stoga učenici često sudjeluju na nekim regionalnim, županijskim natjecanjima. Ovaj put 27. travnja 24 učenika i odraslih iz Kerestura natjecalo se na Polumaratonskoj utrci Kaniža–Zalakaroš. Keresturska je družina osvojila vrijedna mjesta u utrci.

Keresturska družina na polumaratonu
(snimka: Anica Kovač)

Na poticaj dr. Erike Rac, već se godinama priređuju Utrke Nikole Zrinskog u Keresturu, a jednako tako i Udruga Zrinskih kadeta tijekom godine više puta organizira utrku u spomen Nikoli Zrinskom. Na te se utrke pripremaju učenici keresturske škole skupa s nastavnicama, svakog petka u poslijepodnevnom satima organizirano je trčanje od škole prema mjestu Utvrde Novoga Zrina. Tako se učenici mogu hrabro prijaviti i na regionalne i županijske utrke kao što je bila i Polumaratonska utrka Kaniža–Zalakaroš, u organizaciji kaniškoga Kluba trkača. Keresturski trkači hrabro su krenuli na osvajanje 21 kilometra, što su i vješto savladali. Na štafetnom trčanju u kategoriji za srednjoškolce I. mjesto osvojili su dječaci Matija Abonji, Krištof Molnar i Janoš Oršoš, u štafetnom trčanju u kategoriji za osnovnoškolce II. mjesto osvojila je družina Zrinskih nogometaša u sastavu Šime Vadas, Matija Kertes i Marko Dezső. U kategoriji za seniore II. mjesto osvojila je nastavnica dr. Erika Rac. Inače keresturska je družina dobila posebnu nagradu zbog najvećega broja natjecatelja.

beta

OPRAŠTAMO SE

S dubokom žalošću objavljujemo vijest da je Chriprkó Józsefné, rođena Jelena Haklić, zastupnica Hrvatske samouprave IV. okruga, 9. svibnja 2013. preminula u svojoj 63. godini.

Jelena Chriprkó rođena je 1949. g. u Petrovome Selu, 1969. g. preselila se u Budimpeštu. Aktivno je sudjelovala u radu Karitasa u Káposztásmegyeryu, redovito je posjećivala starije i nemoćne osobe, pomagala im u svome domu ili bolnici. Bila je zastupnica Hrvatske samouprave IV. okruga u dva mandata. Njezin pepeo – nakon rimokatoličke mise 25. svibnja 2013. u 15 sati u crkvi Svetog Trojstva Kapostašmederske župe (Budimpešta, IV. Ul. Kálmána Nádasdya 2–4) – bit će položen na vječni počinak.

Zauvijek će ostati živjeti među nama.

Zastupnici Hrvatske samouprave